

Autorul stemei României Mari, Keöpeczi Sebestyén József

SZEKERES Attila István *

Abstract: József Sebestyén Keöpeczi, Author of the Coat of Arms of Greater Romania. *After the Treaties of Saint-Germain, Versailles and Trianon, the Kingdom of Romania – usually, Greater Romania –, extended by the inclusion of Transylvania, parts of Banat, the Criş region (Körös-vidék), the southern part of historical Maramureş (Máramaros), Bukovina, and Bessarabia, intended to showcase the latest changes on its symbols as well. King Ferdinand I of Romania had heraldist József Sebestyén Keöpeczi appointed to create the new coat of arms. József Sebestyén Keöpeczi was born on 12 November 1878 in Szék (Sic, today's Cluj County). From 1903 till 1914, Sebestyén was co-editor of the *Genealógiai Füzetek* (Genealogical Journal) edited in Cluj. In it, he published almost one hundred drawings, mostly of coats of arms, and a significant number of articles. In 1915, as herald painter to the Hungarian National Archives, Keöpeczi drew the Hungarian Royal middle coat of arms and seal. He is also author of the 1921 coat of arms of Romania. Following the Second Vienna Award, he moved to Cluj and worked in the University Library. He published many studies on heraldry, the history of art, and the history of architecture. He painted numerous coats of arms, drew many bookplates, ornated memorial tablets, and traced family trees. He died in Cluj on 27 December 1964.*

Keywords: Romania, coat of arms, József Keöpeczi Sebestyén, Transylvania, union.

Foarte puţină lume cunoaşte faptul că stema Regatului României din 1921 a fost realizată de un artist heraldist maghiar din Transilvania, Keöpeczi Sebestyén József (1878-1964). Subsemnatul, în calitate de cercetător al vieţii şi activităţii artistice şi ştiinţifice a personajului, fac eforturi pentru a populariza acest fapt în mediile din România şi nu numai. Astfel, onorând invitaţia Muzeului Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş, mi-am propus această comunicare.

Am publicat o carte în limba maghiară despre viaţa şi activitatea artistului heraldist – *Keöpeczi Sebestyén József, a címerművész¹* –, o carte bilingvă, în română şi maghiară – *Stema României şi Keöpeczi Sebestyén József – România címere és Keöpeczi Sebestyén József*². În limba română am publicat un studiu în volumul omagial Mihai Dim. Sturdza – *József Sebestyén Keöpeczi, autorul stemei*

* Heraldist, doctor în istorie, membru al Academiei Internaţionale de Heraldică, preşedinte al Asociaţiei de Heraldică şi Vexilologie din Transilvania – Sfântu Gheorghe; e-mail: attila@szekeres.ro; <https://w.w.w.szekeres.ro>.

¹ (Artistul heraldist Keöpeczi Sebestyén József), Baraolt, 2014.

² Apărută la Centrul de Cultură al Judeţului Covasna, Sfântu Gheorghe – Háromszék Vármegye Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2018.

României din 1921³ –, respectiv un subcapitol în cartea sa, *Patrimoniul heraldic al județului Covasna*⁴. Împreună cu heraldistul bucureștean Tudor-Radu Tiron am publicat studiul *Stemele din biserica reformată de la Căpeni – un ansamblu unic de heraldică publică și privată*⁵, în care am rezumat viața și activitatea artistului.

În prezenta lucrare apare numele heraldistului în forma în care îl folosea cel mai des, Keöpeczi Sebestyén József. Sebestyén este numele, József prenumele, iar Keöpeczi supranumele derivat din predicatul nobiliar al familiei (de Keöpecz).

Augmentarea stemei României

Ultima stemă oficială a României înainte de Marea Unire a fost cea aprobată în 1872⁶, desenată⁷ de Carol Popp de Szathmáry⁸.

După înfăptuirea unirii Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România, semnarea Tratatului de la Versailles între Puterile Aliate învingătoare în Primul Război Mondial și Germania (28 iunie 1919), Tratatului de la Saint Germain-en-Laye cu Austria (10 septembrie 1919), respectiv Tratatului de la Trianon cu Ungaria (4 iunie 1920), România a dorit să exprime starea de fapt inclusiv prin simboluri. S-au vehiculat mai multe propuneri: cele ale istoricilor Dimitrie Onciul și Nicolae Iorga, precum și cea a secretarului general al Ministerului de Externe, Nicolae Docan⁹.

La 11 ianuarie 1921, președintele Consiliului de Miniștri, Alexandru Averescu a numit o „Comisiune pentru studierea noilor arme ale țării”, formată din profesorii Dimitrie Onciul și Mihai Seulescu, heraldistul basarabeian Paul Gore, sub președinția ministrului de interne Constantin Argetoianu¹⁰. S-a ajuns la un consens asupra unui proiect al istoricului Paul Gore, care, în luna aprilie, a fost însușit de Comisie¹¹. Lucrarea nu a fost, însă, agreată de către Palatul Regal¹². În această situație s-a dorit alcătuirea unui nou proiect, identificându-se un specialist în domeniu care să poată asigura, în același timp, o lucrare grafică cu un aspect optim¹³. Între timp, la recomandarea istoricului de artă Alexandru Tzigara-Samurcaș, cu consimțământul ministrului de Interne Constantin Argetoianu, pentru realizarea stemei a fost invitat

³ Mircea Ciubotaru, Lucian-Valeriu Lefter (red.), *Mihai Dim. Sturdza la 80 de ani. Omagiu*, Iași, 2014, p. 919-933.

⁴ Cartea a apărut la editura Tinta, Arcuș, 2015, p. 54-56.

⁵ În „Monumentul, tradiție și viitor X”, vol II, 2009, p. 329-358.

⁶ Sancționată prin Decretul nr. 498 din 8 martie 1872, publicată în „Monitorul Oficial”, nr. 57, 11/23 martie 1872.

⁷ A se vedea planșa oficială: *Marea pecete a statului*, semnată de „ministru justiții”, în care apare: „Desemnat de C. Szathmáry”. Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale București (în continuare SANIC București), Fond *Comisia Consultativă Heraldică*, dosar nr. 3.

⁸ În literatura de specialitate de limbă maghiară: Szathmári Pap Károly.

⁹ Silviu Andrieș-Tabac, *Heraldica teritorială a Basarabiei și Transnistriei*, Chișinău, 1998, p. 98.

¹⁰ *Ibidem*. Tudor-Radu Tiron, *De la cucerirea Independenței la înfăptuirea Marii Uniri. Note pe marginea reprezentării decorațiilor românești în stemele de stat din 1872 și 1921*, în „Revista Bibliotecii Academiei Române”, anul I, nr. 2, 2016, p. 128-129.

¹¹ S. Andrieș-Tabac, *op. cit.*, p. 99.

¹² T.-R. Tiron, *art. cit.*, p. 129.

¹³ *Ibidem*.

artistul heraldist Keöpeczi Sebestyén József¹⁴. Heraldistul transilvănean a schițat câteva alte proiecte la sediul Fundației Universitare „Carol I”, dintre care suveranul a ales varianta care urma să devină stema României Mari¹⁵. „Proiectul Gore” a fost modificat radical¹⁶. Sebestyén a realizat stema în trei variante – mare, mijlocie și mică – în mai multe exemplare, acasă la Căpeni.

Noul proiect a fost însușit de Comisie, în ședința din 1 iulie 1921¹⁷. Stema a fost votată de Senat, în ședința din 18 iulie 1921, și de Adunarea Deputaților, în ședința din 20 iulie 1921. Legea pentru fixarea stemei Regatului României, întregit cu țările surori unite, a fost promulgată de regele Ferdinand în data de 23 iulie 1921¹⁸ și a fost publicată împreună cu desenele heraldice ale stemei – în cele trei variante – în *Monitorul Oficial*, în data de 29 iulie 1921¹⁹.

În aceeași zi, desenul stemei mari, cu semnătura autorului – „J. Sebestyén de Keöpecz” – a fost publicat în cotidianul *Universul*²⁰, apoi în numărul din luna decembrie al revistei *Ilustrația*²¹, de asemenea cu semnătura artistului.

În anul următor, într-o notă de redacție a revistei *Flacăra*²², dedesubtul unui studiu publicat de Sebestyén²³, autorul este prezentat astfel: „Dl. Jos. Sebestyen de Keöpecz, care a binevoit a ne da interesantul articol de mai sus este autorul noii steme a României și unul din cei mai mari specialiști în științele heraldice din Europa”.

Keöpeczi Sebestyén József

Familia Sebestyén este originară din Trei Scaune, mai exact din scaunul Micloșoarei, satul Căpeni, în maghiară *Köpec*, arhaic *Köpecz* sau, mai demult, *Keöpecz*. Joannes Sebestyén de Keöpecz și prin el tatăl său, Petrus, au fost înnobilați și li s-a conferit o stemă de către principele Transilvaniei, Báthori Gábor (Gabriel Báthori), prin diploma emisă la Alba Iulia în data de 29 iunie 1608²⁴. De aici derivă predicatul nobiliar *de Keöpecz*, în maghiară *keöpeczi*,

¹⁴ Alexandru Tzigara Samurçaș, *Memorii III (1919–1930). Lupta vieții unui octogenar*, București, 2003, p. 92–93.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ Jean Nicolas Mănescu, *L'héraldique d'État de la Roumanie contemporaine de 1918 à nos jours*, în „Revue roumaine d'histoire” (RRH), anul XXXII, nr. 1-2, 1993, p. 131.

¹⁷ Dan Cernovodeanu, *Evoluția armelor Țărilor Române de la apariția lor și până în zilele noastre (sec. XIII-XX)*, Brăila, 2005, p. 414.

¹⁸ Legea nr. 3573.

¹⁹ „Monitorul Oficial”, nr. 92.

²⁰ „Universul”, anul XXXIX, nr 169, 29 iulie 1921.

²¹ „Ilustrația”, anul X, seria 2, nr. 9, 9 decembrie 1921.

²² „Flacăra”, anul VII, nr. 14, 11 martie 1922, p. 214.

²³ *Portretul unui boier ardelean în timpul lui Mihai Viteazul*.

²⁴ „*Nobilitatio Joannis et Petri Sebastien de Keöpecz cum armis*” – Arhivele Naționale Ungare (MNL OL), Fond F1, Arhivele Capitlului de la Alba Iulia (Gyulafehérvári Káptalan Országos Levéltára), Libri regii Transilvaniae (Erdélyi Királyi Könyvek), vol. 8, p. 55, nr. 5105”; Constantin Reichenauer von Reichenau, Géza von Csergheő și Oscar von Bérczay, *Der Adel von Siebenbürgen*, în colecția „J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch”, (Vierten Bandes zwölfte Abtheilung), Verlag von Bauer und Rappe, Nürnberg, 1898; Sándor Imre, *Czimerlevelek*, vol. 1., Cluj, 1910, p. 31.

astfel, cu minusculă, dar care a fost folosit de către heraldist cu majusculă, deci ca supranume: Keöpeczi Sebestyén József.

Părinții săi, Sebestyén József senior (născut la Nireș, la 8 aprilie 1855) și Kállay Nagy Berta (născută la Guruslău) s-au căsătorit la Zalău în 1877²⁵. Sebestyén József jr. s-a născut la 12 noiembrie 1878, la Sic, pe atunci în comitatul Solnoc-Dăbâca, azi aparținând de județul Cluj²⁶. Tatăl său era acolo învățător. În 1881, familia s-a mutat la Nemigea de Jos, apoi la Șieu, unde tatăl a devenit director de școală, iar mai târziu a lucrat în orașul Bistrița ca învățător. Astfel, tânărul Sebestyén a urmat școala acolo unde părintele își avea slujba, continuându-și studiile medii la Bistrița, unde, în anturaj sășesc, și-a perfecționat și cunoștințele de limbă germană²⁷.

Dorind să devină pictor, Sebestyén a frecventat cursurile Școlii Regale Maghiare de Desen Artistic din Budapesta, ca student-oaspete în primul semestru al anului universitar 1898-1899²⁸. În 1903, îl găsim la Cluj. Devenise coredactor și ilustrator al revistei de specialitate proaspăt apărute, *Genealógiai Füzetek*²⁹, editată de Sándor Imre. Până la încetarea apariției revistei din cauza războiului, în 1914, au apărut peste 100 de desene de steme ale sale. În paralel, a publicat și 16 studii heraldice.

A ilustrat lucrarea lui Sándor Imre, *Czímerlevelek*³⁰, în două volume³¹, în care au apărut 149, respectiv 134 desene heraldice ale sale. Tot el a ilustrat o altă lucrare a lui Sándor Imre: *Kolozsvár czímeres emlékei*³².

În 1914, din cauza războiului, a înrolării patronului, a editorului – redactorul-șef Sándor Imre – și a încetării apariției revistei, Sebestyén s-a mutat la Budapesta. A lucrat la Arhivele Naționale Regale Ungare, executând, mai ales, desene heraldice, fiind plătit cu bucata. În 1915 a primit permisiunea Ministerului de Interne de a folosi titulatura de „pictor heraldist al Arhivelor Naționale Regale Ungare”³³. A fost la locul potrivit în momentul potrivit. În această calitate, lui Sebestyén i-a revenit onoarea de a desena armele Ungariei, după ce stema mijlocie a statului a fost augmentată cu armele Bosniei, țară ocupată în acord cu Tratatul de la Berlin de Imperiul Austro-Ungar, în 1878, și anexată în 1908 (armele comune ale monarhiei dualiste au fost realizate de artistul heraldist austriac Hugo Gerard

²⁵ Date extrase din scrisoarea adresată fiului său, András, datată 30 august 1941. Serviciul Județean Cluj al Arhivelor Naționale (în continuare SJCJAN), Fond *Colecția „Sebestyén József”*, dosar 17, f. 34.

²⁶ SJCJAN, *Registrul matricol al botezurilor al Parohiei Reformate Sic (Szék)*, dosar 211/9, p. 125–126, nr. crt. 77.

²⁷ Tagányi Károly, Réthy László, Pokoly József, *Szolnok-Doboka vármegye monográfiája*, vol. V, Deés, 1901, p. 274.

²⁸ Conform Registrului Matricol al instituției: http://www.mke.hu/about/hallgatoi_adatbazis.php/s (accesat la 07. 06. 2018).

²⁹ Caiete genealogice.

³⁰ Diplome armale.

³¹ Sándor Imre, *Czímerlevelek*. I. füzet (1551–1629), II. füzet (1629–1660). Kolozsvár, 1910, ill. 1912.

³² Monumente heraldice ale Clujului.

³³ MNL OL, 235/1915 OL (nr. inv. Y 1397/1942) și arhivele Ministerului de Interne, 6078/1915BM (nr. inv. K 148 1921-3-6472).

Ströhl). Sebestyén a desenat stema Regatului Ungariei în variantele mică și mijlocie, fiecare în două variante, având doi îngeri ca tenanți, respectiv flancate de o ramură de stejar și una de măslin. Totodată, el a desenat și sigiliul Regatului. Stemele noi, comune ale monarhiei dualiste, și cele ale Regatului Ungar au fost sancționate de către suveranul Franz Joseph, împărat austriac, regele apostolic al Ungariei, la 11 octombrie 1915³⁴. De fapt, s-a augmentat stema folosită anterior. S-a păstrat divizarea scutului mare, scut scartelat cu o insițiune: în primul cartier – stema Dalmației, în al doilea – stema Croației, în al treilea cea a Slavoniei, în al patrulea – stema Transilvaniei. A fost despicată insițiunea. Stema orașului Fiume, care ocupa anterior întregul câmp, a fost plasată în senestra, partea dextră fiind ocupată de acum încolo de stema Bosniei.

Sebestyén a participat la Primul Război Mondial, iar după căderea monarhiei dualiste s-a înrolat în Divizia Secuiască. În 1919, locotenentul Sebestyén a căzut prizonier de război. Împreună cu alți circa 600 de colegi ofițeri a fost internat în cetatea Brașovului. Mai târziu a fost eliberat, dar i s-a impus domiciliu forțat, având posibilitatea să-și aleagă o localitate pe o rază de 50 de km în apropierea Brașovului. A ales locul de origine al familiei, unde până atunci nu mai fusese, nu din motive sentimentale, ci mai ales practice. O cunoștință de a sa de la Budapesta, Nagy Lajos, l-a primit în casă, unde locuia o nepoată a soției sale, rămasă orfană, Gyenge Ilona, cu care Sebestyén s-a căsătorit la 20 august 1919, în biserica reformată de la Căpeni³⁵. După căsniciile anterioare de scurtă durată, a urmat una care i-a influențat mult cariera. În scurt timp li s-au născut doi fii: András László József, la 11 iulie 1920³⁶, și Albert Lajos Viktor, la 2 noiembrie 1921³⁷, ambii dispărând timpuriu³⁸.

Sebestyén a stat la Căpeni până în anul 1940. Aceasta a fost cea mai rodnică perioadă a activității sale de heraldist și a celei de conservare a patrimoniului cultural, de protecție a monumentelor. În această perioadă a pictat nenumărate steme familiale, a desenat ex-librisuri, având ca motive principale blazoane. În anul 1929, Keöpeczi Sebestyén József a proiectat și desenat stema și diploma de onoare a Federației Corurilor Maghiare din România.

În anul 1926 s-a extins biserica reformată din Căpeni. Tavanul casetat al extinderii a fost decorat de Sebestyén cu stemele familiilor armaliste din localitate. Întreaga pictură heraldică a acestui tavan casetat, la fel ca și inscripția comemorativă, au fost pictate răsturnate în oglindă. Totodată, el a decorat și parapetul galeriei vestice a bisericii: la mijloc apare stema „nobilei națiuni a secuilor”, flancată de stemele principilor Transilvaniei: Bethlen, Báthori, Bocskai, respectiv Rákóczi, Kemény și Apafi.

³⁴ Decret pentru adoptarea noilor arme comune [ale Imperiului Austro-Ungar] și ale Regatului Ungar – „Budapesti Közlöny” nr. 236, 12 octombrie 1915; „Turul”, anul XXXV, nr. 1-4, Budapesta, 1917.

³⁵ Registrul familial al bisericii reformate din Căpeni, vol. II., p. 143.

³⁶ Registrului matricol al bisericii reformate din Căpeni, vol. V. (1918–1957), p. 8.

³⁷ *Ibidem*, p. 12.

³⁸ În 1946.

În monumentală lucrare a lui Lukinich Imre, *A bethleni gróf Bethlen-család története*³⁹, apărută la Budapesta în 1927, Sebestyén are 160 de desene, reprezentând, mai ales, castele și conace ale conților Bethlen, dar și ale rudelor familiei, apoi interioare, monumente funerare și blazoane.

Între anii 1927 și 1933, Sebestyén a fost colaborator al Muzeului Național Secuiesc din Sfântu Gheorghe, devenind membru al Colegiului director al instituției. După 1933, a fost colaborator al Muzeului Săsesc al Țării Bârsei din Brașov.

Sebestyén a contribuit esențial la protejarea patrimoniului cultural. Între anii 1932 și 1933 a coordonat lucrările de salvare și conservare ale bisericii-monument istoric cu hramul „Sfântul Emeric” din Ghelinta, în special la conservarea frescelor ce datează din secolul al XIV-lea. În 1935 a realizat planul de reabilitare a bisericii romano-catolice din Plăieșii de Jos, a proiectat ornamentele cheilor de boltă și ale capitulurilor. În 1937 a coordonat lucrările de renovare și extindere ale castelului Daniel din Vârghiș, a proiectat placa comemorativă a lucrărilor⁴⁰, prezentând stema de alianță a patronilor, baronul Daniel Ferenc de Vargyas și a soției sale, contesa Somssics Gabriella de Sárd, împreună cu deviza familiei Daniel: „Deus providebit”⁴¹. De asemenea, a participat la lucrările de restaurare a Bisericii Negre din Brașov și la cercetările arheologice desfășurate în Cetatea Brașov.

Cea mai renumită realizare a sa este stema României, din 1921 – moment amintit anterior. Sebestyén a fost propus regelui Ferdinand de către Alexandru Tzigara Samurçaș. Istoricul de artă, prieten de familie al regelui, își amintește de acest moment în *Memoriile sale*⁴²: „Întors în țară, unde mi-am reluat, atât prelegerile, cât și activitatea la Muzeu⁴³, am fost numit în Comisia pentru stabilirea noii steme a țării, în privința căreia era mare neînțelegere și nepricepere. Desinatorul însărcinat provizoriu era așa de puțin în curent cu stilul heraldic, încât căuta să deseneze după vulturii împăiați de la Antipa⁴⁴, tipul viitoare steme. Punând pe Rege în curent cu confuzia în care se dezbăteau membrii Comisiei, fui autorizat, cu consimțământul ministrului de Interne Argetoianu, să angajez pe specialistul heraldic Iosef Sebestyén, din Chepețul transilvănean, care, între alte lucrări, era și autorul stemei noi a Olandei⁴⁵. Venind în țară, prezentat Regelui, cu care a avut o interesantă convorbire în materie, el a lucrat, într-una din camerele Fundației Carol I⁴⁶, diferite schițe din care apoi s-a hotărât stema definitivă al cărei original în ulei, semnat de autor, a rămas în păstrarea arhivei Fundației”.

În custodia Serviciului Arhivelor Naționale Istorice Centrale București se află două planșe pictate de Sebestyén, înfățișând stema României⁴⁷. Pe una dintre ele, deasupra stemei se află înscrisul „Regatul Romaniei”, pe cealaltă apare doar

³⁹ Istoria familiei Bethlen de Bethlen.

⁴⁰ Kisgyörgy Zoltán, *Kovácsna megye. Útikönyv*. Második kiadás. Csíkszereda, 2009, p. 313.

⁴¹ Dumnezeu (ne) va purta de grijă.

⁴² Alex. Tzigara Samurçaș, *op. cit.*, p. 92–93.

⁴³ Muzeului Național, al cărui fondator era.

⁴⁴ Muzeul de Istorie Naturală „Grigore Antipa”.

⁴⁵ Informație greșită: autorul stemei Olandei din 1907 este Johannes Evert van Leeuwen.

⁴⁶ Fundația Universitară „Carol I”.

⁴⁷ SANIC București, Fond *Comisia Consultativă Heraldică*, dosar 3.

stema. Aceasta este singura diferență, în rest desenele sunt de o așa bună calitate, încât nu se observă nicio diferență.

În scrisoarea trimisă la 7 decembrie 1921 paleografului Jakubovich Emil la Budapesta⁴⁸, Sebestyén scrie că a realizat stema României și a fost invitat de către Majestatea Sa la Sinaia, la un mic dejun, în data de 6 iulie. Opera sa a fost reușită, fiind recompensat la cel mai înalt nivel⁴⁹. În plus, a primit multe comenzi frumoase din partea regelui, reginei și a prințului moștenitor, iar acum, cu sosirea iernii, lucrează la ele. Despre recompensa la cel mai înalt nivel nu avem date precise, nu am dat peste vreun decret de conferire de decorație. Dar heraldistul s-a semnat ca fiind decorat cu Ordinul „Coroana României” în grad de Ofițer, începând cu anul 1926. În actul său de identitate emis de autoritățile române în 1929 s-a semnat astfel: „Josif Sebestyén de Keöpecz, Ofițer al Coroanei României”. Dacă s-a semnat astfel într-un act oficial, trebuie să-i dăm crezare⁵⁰.

Conform articolului 3 din *Legea de fixare a stemei de stat*, s-a alcătuit Comisia Consultativă Heraldică pentru proiectarea stemelor unităților administrativ-teritoriale. Sebestyén a fost numit referent al comisiei⁵¹. A desenat stemele fostelor comitate din Transilvania⁵², dar acelea nu au fost agreate. Nu din punct de vedere artistic, pentru că desenele heraldice sunt impecabile, ci pentru că s-a dorit uniformizarea stemelor, excluderea elementelor cu referire la heraldica maghiară și înlocuirea acestora cu elemente referitoare la istoria românească⁵³. Sebestyén a renunțat la această activitate, primind, în schimb, numeroase comenzi pentru proiectarea steagurilor regelui, reginei și prinților regali⁵⁴.

Sebestyén a primit și alte comenzi din Vechiul Regat. A realizat stema Universității din București, compoziție cuprinzând însemnele facultăților, având peste tot stema României. A pictat stema statului pentru școli românești, stema politicianului român Istrate Micescu și avea și alte comenzi, despre care am aflat din corespondența sa. Sebestyén nu practica doar arta heraldică, ci și știința heraldică, publicând numeroase studii în diferite reviste și publicații, mai ales în limba maghiară, apoi în limba germană, dar și în limba română⁵⁵.

El a proiectat și desenat stema episcopului romano-catolic de Alba Iulia, Márton Áron⁵⁶. A realizat și o compoziție heraldică pentru episcop, având ca

⁴⁸ Academia Ungară de Științe, Colecția de manuscrise, Ms 4820/131, apud Sas Péter, I. p. 127.

⁴⁹ Nu am dat peste un decret de conferire de decorație, dar în actul de identitate a heraldistului, emis de autoritățile române s-a semnat astfel: „Josif Sebestyén de Keöpecz, Ofițer al Coroanei României”.

⁵⁰ Am parcurs numerele Monitorului Oficial din perioada 1921–1927, dar s-ar putea ca prin multitudinea de acte publicate să nu fi observat decretul respectiv.

⁵¹ *Magyar tudós készítette el a román államcímert (az Ellenzékből átvett cikk)*, „Székely Nép”, anul XL, nr. 74, 17 septembrie 1922.

⁵² Ana-Felicia Diaconu, *Date noi referitoare la heraldistul József Sebestyén Keöpeczi și stemele județelor din Transilvania*, în „Revista arhivelor”, nr. 1-2, 2016, p. 55-75.

⁵³ *Memoriu asupra stemelor județelor*, în „Monitorul Oficial”, nr. 222, 6 august 1928, p. 8282–8283.

⁵⁴ „Székely Nép”, anul XL, nr. 74, 17 septembrie 1922.

⁵⁵ A se vedea: *Portretul unui boier ardelean în timpul lui Mihai Viteazul*, în „Flacăra”, anul VII, nr. 14, 11 martie 1922, p. 214.

⁵⁶ Bányaí János, *Márton Áron püspökké szentelése*, în „Székelyföld”, anul IX, nr. 3-4, 1939, p. 20.

piesă centrală stema Transilvaniei, surmontată de stema prelatului, înconjurate de stemele comitatelor diecezei ardelenesti. Sebestyén a realizat și alte compoziții heraldice, cum ar fi stema Colegiului Reformat din Cluj, stema Transilvaniei, înconjurată de stemele comitatelor transilvănene, surmontate de steme bisericești unitariene, aflată la biserica unitariană din Aita Mare. O altă compoziție de mari dimensiuni prezintă stema „nobilei națiuni a secuilor”, înconjurată de stemele comitatelor de pe teritoriul Ținutului Secuiesc – Trei Scaune, Ciuc, Odorhei, Mureș-Turda și Turda-Arieș – păstrată la Muzeul Național Secuiesc din Sfântu Gheorghe⁵⁷.

În urma celui de-al doilea arbitraj de la Viena, încă din octombrie 1940, Sebestyén s-a mutat la Cluj. A lucrat ca bibliotecar la Biblioteca Universitară, sub conducerea arhivistului Kelemen Lajos. În urma reunirii Transilvaniei de Nord cu România, poziția sa a devenit instabilă. La sfârșitul anului 1946 a fost pensionat, însă, neavând relații de muncă de durată, a primit doar o pensie minimală.

Între timp, în data de 20 ianuarie 1945, a decedat soția sa, rămasă acasă la Căpeni. Peste un an, în data de 16 ianuarie 1946, a decedat fiul său András⁵⁸, iar celălalt copil, Albert, a dat ultimul semn de viață printr-o scrisoare expediată din Nyírbátor (Ungaria), în care scria că nu se mai întoarce.

După pensionare, Sebestyén a lucrat în particular, mai mult pentru biserici. A fost ales ca membru al Comisiei de Artă Bisericească Romano-Catolică și al Comisiei de Protecție a Monumentelor și Urbanism a Eparhiei Reformate din Ardeal. A realizat mai multe plăci și panouri comemorative pentru Biserica Franciscană din Cluj, pentru bisericile reformate din Căpușu Mare, Cățcău, Biefalău; la Cluj pentru Biserica Reformată cu două turle, una de mari dimensiuni, iar în biserica din strada Farkas (Lupilor – Kogălniceanu de astăzi) are trei panouri, două uriașe, reprezentând istoria lăcașului, respectiv preoții care au slujit acolo, și unul, mai modest, în amintirea episcopului Vásárhelyi Boldizsár; la Dej, unu de dimensiuni mari și încă două de dimensiuni mai mici. Aceste panouri au ca elemente decorative, în principal, steme.

Keöpeczi Sebestyén József a decedat la data de 27 decembrie 1964, la vârsta de 86 de ani, la Cluj⁵⁹. Se odihnește în Cimitirul Házsongárd din oraș. În concordanță cu menirea sa de heraldist, monumentul său funerar este decorat cu stema de neam, în basorelief.

⁵⁷ Muzeul Național Secuiesc, nr. inv. A 183.

⁵⁸ A fost înmormântat după două zile în cimitirul de la Căpeni, conform Registrului deceselor bisericii romano-catolice din Căpeni, aflat la Parohia Romano-Catolică din Baraolt, vol. 16, p. 39.

⁵⁹ Apare în Registrul deceselor al primăriei din Cluj la nr. 1612 din 28 decembrie 1964, sub numele de „Sebestyén Iosif”. În Registrul „Defunctorum”, început în anul 1956, al Parohiei Romano-Catolice „Sf. Mihail” din Cluj, apare la nr. 135 sub numele „Josephus Köpeczy Sebestyén”, fiind trecute data decesului (27 decembrie 1964) și data înmormântării (29 decembrie 1964).

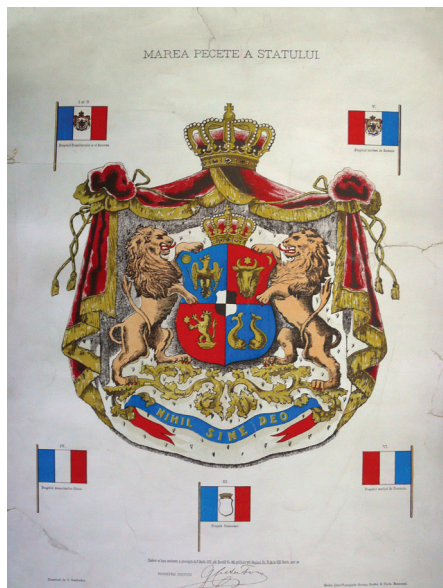

Fig. 1 – Stema României din 1872, realizată de Carol Popp de Szathmáry (SANIC București, nr. inv. I 1066/3).

Fig. 2 – Stema cea mare a Regatului României – 1921 (SANIC București, nr. inv. I 1066/3/1).

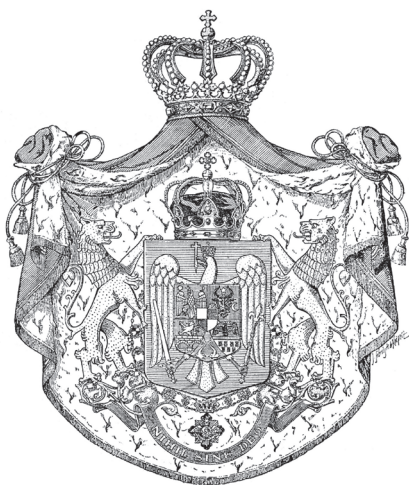

Fig. 3 – Stema cea mare a Regatului României – desen heraldic cu semnătura autorului: J. Sebestyén de Keöpecz („Universul”, anul XXXIII, nr 169, 29 iulie 1929, p. 1).

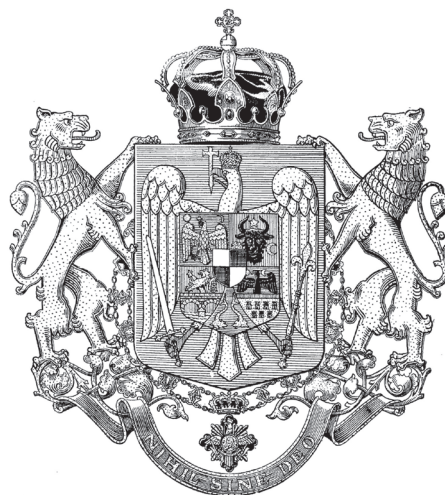

Fig. 4 – Stema medie a Regatului României – desen heraldic (SANIC București, nr. inv. I 1066/3).

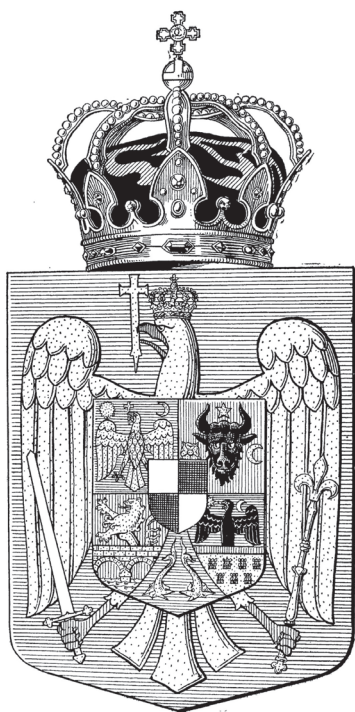

Fig. 5 – Stema cea mică a Regatului României – 1921 (SANIC București, nr. inv. I 1066/3).

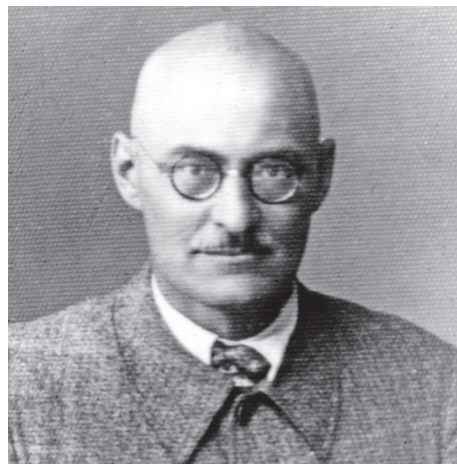

Fig. 6 – Keöpeczi Sebestyén József în anul 1929 (fotografie din colecția autorului).

Fig. 7 – Sigiliul de stat al Regatului Ungariei – 1915 („Turul”, anul XXXV, nr. 1-4, 1917, p. 9).

Fig. 8 – Stema familiei Sebestyén de Köröspatak și Keöpecz – 1926 (fotografie din colecția autorului).

Fig. 9 – Tavanul casetat al extinderii sudice a Bisericii Reformate din Căpeni – 1926

Fig. 10 – Stema Colegiului Reformat din Cluj – 1940
(Colegiul Reformat din Cluj-Napoca).

Fig. 11 – Stema Transilvaniei într-o compoziție dedicată Bisericii Unitariene – 1958 (Parohia Unitariană din Aita Mare).

Fig. 12 – Stema familiei Gyárfás de Léczfalva (Muzeul „Haszmann Pál”, Cernat).

Fig. 13 – Stema funerară a contesei Karolina Bethlen de Bethlen (1849–1914) (Biserica Reformată din strada Farkas din Cluj-Napoca).

Fig. 14 – Stema „Nobilei Națiuni a Secuilor” – 1943 (Muzeul Național Secuiesc, nr. inv. A 183).